

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

“ _____ ” _____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА СВІТОВА ПОЛІТИКА

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти : перший (бакалаврський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітні програми : «Міжнародні відносини та регіональні студії» /
«Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»

спеціалізація

вид дисципліни : обов'язкова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного
бізнесу

2019 / 2020 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна 20. 06. 2019 року, протокол № 15

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Лиман Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства ХНУ імені В.Н. Каразіна

Шамраєва Валентина Михайлівна, доктор політичних наук, професор кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки ХНУ імені В.Н. Каразіна

Алексєєва Тетяна Іванівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства ХНУ імені В. Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від 19 червня 2019 року № 12

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
кандидат історичних наук, доцент Парфіненко Анатолій Юрійович

(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “19” червня 2019 року № 11

Голова методичної комісії _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Міжнародні відносини та світова політика” складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня (ОКР) «бакалавр»

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітньої програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» / «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни “Міжнародні відносини та світова політика” є – розкриття процесу формування та основних етапів розвитку сучасної системи міжнародних відносин (від 1944 р. до наших днів).

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни “Міжнародні відносини та світова політика” є: Визначити концептуально-теоретичні та практичні аспекти зовнішньополітичної діяльності провідних держав світу у другій половині XX – першій чверті XXI ст. Окреслити основні етапи формування системи міжнародних відносин в окреслений період. Проаналізувати основні вектори новітнього періоду розвитку постбіполірної системи міжнародних відносин.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати: оволодіти основними знаннями про історію становлення та основні етапи розвитку сучасної системи міжнародних відносин, основні форми та принципи реалізації зовнішньої політики держави; знати основні етапи розвитку міжнародної діяльності України та становлення основних принципів вітчизняної дипломатії; визначати основні національні інтереси України на глобальному та регіональному рівнях.

вміти: Вміти аналізувати міжнародні відносини та зовнішню політику. Розробляти стратегії зовнішньополітичної діяльності за результатами аналітичних досліджень і аналізу зарубіжного досвіду, використовуючи методи порівняльного аналізу. Організовувати заходи, що сприяють покращенню міжнародного іміджу держави на підставі вивчення та оцінки міжнародної ситуації, світового досвіду, використовуючи методи статистичного та кореляційно-регресивного аналізу. Оцінювати ефективність діючих форм і методів державного управління зовнішньополітичною діяльністю держави за результатами аналізу програм, вітчизняного і

зарубіжного досвіду їх реалізації використовуючи методи порівняльного та інституційного аналізу.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин - 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	-
Семестр	
6-й	-
Лекції	
30 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
15 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
75 год.	-
Індивідуальні завдання (курсова робота)	
30 год. (за рахунок самостійної роботи)	

1.5. Заплановані результати навчання - курсова робота, екзамен

Загальні компетентності

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності.
4. Здатність спілкуватися державною та іноземними мовами як усно, так і письмово.
5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, зокрема завдяки використанню інформаційних і комунікаційних технологій.
6. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
7. Уміння аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.
8. Здатність працювати як автономно, так і у команді.

9. Здатність генерувати нові ідеї, виявляти ініціативу та підприємливість.
10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, зокрема в міжнародному контексті.
11. Навички міжособистісної взаємодії, цінування та повага різноманітності та багатокультурності, здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

Спеціальні (фахові) компетентності

1. Поглиблені знання про природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.
2. Розуміння сутності процесів глобалізації та їх впливу на міжнародні відносини.
3. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.
4. Поглиблені знання про теоретичні та прикладні дослідження міжнародних відносин і світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.
5. Поглиблені знання про природу та джерела зовнішньої політики держави, еволюцію підходів до формування та здійснення зовнішньої політики, принципи організації системи зовнішньої політики та функціонування інститутів зовнішньої політики.
6. Здатність самостійно організовувати та здійснювати наукові дослідження проблем міжнародних відносин, визначати наукові проблеми, готувати наукові тексти та доповіді, здійснювати їх публічну апробацію.
7. Здатність провадити прикладні аналітичні розробки проблем міжнародних відносин та світової політики, професійно готувати аналітичні матеріали та довідки.
8. Здатність організовувати та проводити міжнародні зустрічі та переговори, працювати в рамках міжнародних конференцій, організацій, інших форм практичного міжнародного співробітництва, працювати з дипломатичними та міжнародними документами.
9. Поглиблені знання про організацію та функціонування Європейського Союзу, розуміння сучасних європейських інтеграційних процесів та місця в них України.
10. Розуміння особливостей розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.
11. Здатність виробляти підходи до розв'язання проблем і завдань у сфері міжнародних відносин, міжнародної та національної безпеки, зовнішньої політики (зокрема, міжнародних та внутрішньодержавних конфліктів).
12. Володіння іноземними мовами на професійному рівні, виконання усного та письмового перекладу з фахової тематики міжнародних відносин.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Вступ. Міжнародні відносини та світова політика (1945 – 1990 – ті рр.).

Тема 1. Вступ. Етапи та особливості міжнародних відносин у Давнину, Середні віки та Новий час.

Предмет та завдання курсу. Основи вивчення міжнародних відносин та світової політики. Характеристика ключових термінів. Етапи та особливості міжнародних відносин у Давнину, Середні віки та Новий час

Перші цивілізації Стародавнього Сходу й посилення експансіоністської політики. Становлення системи міждержавних відносин на Стародавньому Сході. Виникнення дипломатії. Перші міждержавні договори. Грецька колонізація. Греко-перські війни. Походи Олександра Македонського на Схід та їх наслідки. Зовнішня політика Римської держави. Середземноморська система міждержавних відносин в VI ст. до н. е. – V ст. н. е.

Особливості міжнародних відносин у добу Середньовіччя. Падіння Західної Римської імперії та утворення нових варварських держав. Франкська імперія Карла Великого. Верденська угода та її наслідки. Зовнішня політика Візантії. Дипломатія Київської Русі. Арабські завоювання. Реконкіста. Хрестові походи. Монголо-татарська навала. Зовнішня політика країн Сходу. Діяльність європейських та східних дипломатів. Посилення боротьби між транснаціональними та національними інтересами. Столітня війна та її міжнародні наслідки. Завоювання турків-османів та загибель Візантії. Османська загроза країнам Європи.

Вплив Великих географічних відкриттів та ідеології гуманізму й Реформації на формування нових імперативів зовнішньої політики провідних держав. Колонізація європейцями Нового світу. Основні риси зовнішньої політики західноєвропейських країн в XVI ст.. Тридцятилітня війна. Головні принципи Вестфальської системи міжнародних відносин. Міжнародні відносини під час Великої Французької революції та Наполеонівських воєн.

Віденський конгрес 1814-1815 рр. та формування Віденської системи міжнародних відносин. Створення Священного Союзу. Колоніальна політика європейських країн та зростання колоніальних та континентальних протиріч. Етапи створення Троїстого Союзу та Антанти.

Тема 2. Етапи та особливості міжнародних відносин в 1914-1945 рр.

Причини Першої світової війни. Загострення відносин між провідними державами. Перша світова війна як головний фактор світової політики 1914-1918 рр. «14 пунктів» В. Вільсона. Брестський мир. Комп'єнське перемир'я. Підсумки Першої світової війни.

Паризька мирна конференція 1919-1920 рр. Версальський договір з Німеччиною. Мирні угоди з союзниками Німеччини. Переділ світу.

Створення Лігі Націй. Репараційне питання. Боротьба держав за панування на Тихому океані. Вашингтонська конференція 1921-1922 рр. Протиріччя Версальсько-Вашингтонської системи. Особливості міжнародних відносин у 20-х рр. Світова економічна криза та її вплив на міжнародні відносини. Крах Версальсько-Вашингтонської системи. Початок відкритої Японії, Німеччини, Італії. Пакт Молотова-Ріббентропа.

Причини та початок Другої світової війни. «Дивна війна». Виникнення англо-американського блоку. Радянсько-німецькі стосунки у 1939-1941 рр. Напад Німеччини та її сателітів на СРСР. Особливості формування та діяльність антифашистської коаліції. Московська нарада міністрів закордонних справ трьох держав. Тегеранська конференція та її рішення. Кримська (Ялтинська) конференція. Поразка і капітуляція Німеччини. Конференції у Сан-Франциско та Потсдамі. Міжнародні відносини у Азійсько-Тихоокеанському регіоні під час війни. Беззастережна капітуляція Японії. Головні підсумки Другої світової війни.

Тема 3. Формування біполярного світу. Перша фаза Холодної війни (друга половина 1940-х – 1960-ті роки).

Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин. Державні інтереси та формування зовнішньополітичних доктрин СРСР та США після Другої світової війни. Мирне врегулювання з колишніми союзниками Німеччини в Європі. Причини та початок Холодної війни. «Атомна дипломатія». Фултонська промова У. Черчілля. Концепція «трьох кіл» британської зовнішньої політики. «Доктрина Трумена». «План Д. Маршалла». Проблема повоєнного мирного урегулювання в Європі. Утворення Західного Союзу та НАТО. Рада Європи. Німецьке питання в міжнародних відносинах у другій половині 1940-х – першій половині 1960-х рр.

Головні тенденції розвитку міжнародних відносин у 1950-1960-ті рр. Воєнно-блокове будівництво та гонка озброєнь.. Мирний договір з Австрією. Варшавський договір. Міжнародні кризи другої половини 1950-х – початку 60-х рр. НАТО наприкінці 1950-х – у 1960-х рр. Московський договір 1963 р. Військово-політична доктрина Ш. Де Голля. Радянсько-французькі стосунки. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї. «Доктрина Брежнєва».

Тема 4. Міжнародні відносини та світова політика в роки «розрядки» та другої фази Холодної війни (1970-ті – 1991 рр).

Передумови розрядки міжнародної напруги (детанту). Нова «східна політика» В. Брандта. Московський договір 1970 р. Нормалізація стосунків ФРН з країнами Східної Європи. Урегулювання проблеми Західного Берліну. Радянсько-американські угоди. Припинення війни у В'єтнамі. Гельсінський процес та проблеми європейської безпеки. «Ракетна криза» у Європі. Введення радянських військ до Афганістану. Загострення радянсько-американських стосунків. Стратегічна оборонна ініціатива Р. Рейгана. «Нове

політичне мислення» та проблеми загальної безпеки. Налагодження американо-радянського діалогу в середині 1980-х рр. Вирішення проблеми радикального скорочення стратегічних наступальних озброєнь. Концепції «загальноєвропейського дому» М. Горбачова та «європейської конфедерації» Ф. Міттерана. Крах «доктрини Брежнєва». Об'єднання Німеччини. Паризька «Хартія для нової Європи» 1990 р. Розпуск РЕВ та ОВД. Розпад СРСР та СФРЮ. Крах біполярної структури світу.

Тема 5. Процеси європейської інтеграції у другій половині ХХ ст.

Початковий етап західноєвропейської інтеграції (до 1957 р.). Підписання Римських угод та їх зміст. Політика країн ЄЕС відносно колишніх колоніальних володінь. Створення і розвиток ЄАВТ у 1960 – 1970-ті рр. ХХ ст. Зрушення в процесі західноєвропейської інтеграції на рубежі 1960 – 1970-х рр.. Вироблення механізму координації зовнішньополітичної діяльності країн ЄЕС наприкінці 1960 – у середині 1970-х рр. Західна Європа на шляху до європейського союзу в 1980-х – початку 1990-х рр. Основні етапи підготовки “Угоди про Європейський Союз”. Реалізація “Угоди про Європейський Союз”.

Тема 6. Система міжнародних відносин Центрально-Східної Європи у другій половині ХХ ст.

Вирішення територіальних проблем у ЦСЄ в середині 1940-х рр. Підпорядкування зовнішньої політики країн ЦСЄ радянському диктату. Конфлікт між СРСР і Югославією. Міжнародні відносини всередині європейського «соціалістичного табору» у 1950-х – на поч. 1980-х рр.. Утворення Ради економічної взаємодопомоги та Організації Варшавського договору. Головні напрями діяльності РЕВ та ОВД. Громадсько-політичні кризи у Польщі, Угорщині, Чехословаччині та їх міжнародні наслідки. Вплив радянської «перебудови» на зовнішньополітичні орієнтири країн Східної Європи. Крах тоталітарних комуністичних режимів у країнах ЦСЄ та вироблення ними нового зовнішньополітичного курсу. Міжнародне становище і зовнішня політика ЦСЄ у 1990-ті рр.. Відносини незалежної України з державами ЦСЄ.

Тема 7. Американська система міжнародних відносин у другій половині ХХ ст.

Основи зовнішньої політики США у другій половині ХХ ст., зовнішня політика Канади: між залежністю і самостійністю. Латиноамериканський напрямок зовнішньої політики США. Причини укладення договору “Про оборону Західної півкулі” та його зміст. Підготовка і підписання статуту Організації американських держав. Політика США в Латинській Америці наприкінці 1940-х – наприкінці 1950-х рр., Доктрина Д. Ейзенхауера.

Причини вироблення і сутність програми “Союз заради прогресу”. Карибська криза 1962 р. та її наслідки. Еволюція політики США в Латинській Америці в середині 1960-х – 1970-х рр. Вирішення проблеми Панамського каналу. “Документ Санта-Фе” і “Карибська ініціатива” Р.Рейгана. Фолклендська війна та її наслідки. Політика адміністрації Рейгана в Центральній Америці у 1980-х рр.. Еволюція латиноамериканської політики США наприкінці 1980-х- середині 1990-х рр.. Латиноамериканська політика західноєвропейських держав у повоєнний період.

Тема 8. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці у другій половині ХХ ст.

Зростання ролі країн Близького і Середнього Сходу в міжнародних відносинах після Другої світової війни. Створення Ліги арабських держав. Міжнародно-правовий аспект палестинської проблеми на середину 1940-х рр. Революція “Вільних офіцерів” 1952 р. в Єгипті та її міжнародні наслідки. Суецька криза 1956 р. Зміцнення міжнародного становища Ізраїлю наприкінці 1950-х – на початку 1960-х рр. “Шестиденна війна” 1967 р. та її наслідки. Спроби мирного урегулювання близькосхідного конфлікту наприкінці 1960-х – на початку 1970-х рр. Четверта арабо-ізраїльська війна та її міжнародні наслідки, Кемп-девідські угоди з близькосхідного урегулювання. Ісламський фактор у міжнародних відносинах на Близькому Сході наприкінці 80-х рр. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході наприкінці 80-х - на початку 90-х рр. Загострення громадянської війни в Лівані наприкінці 80-х рр. Вироблення і реалізація ліванської хартії національної згоди. Ірано-іракський конфлікт та його урегулювання. Іракська агресія проти. Операція “Буря в пустелі” та її результати. Стан близькосхідного конфлікту наприкінці ХХ ст.

Перетворення Африки на суб’єкт міжнародних відносин. Крах колоніальної системи. Активізація африканської дипломатії в ООН на початку 1960-х рр. Створення Організації Африканської Єдності, її структура і програма діяльності. Роль ОАЄ в урегулюванні регіональних конфліктів в Африці у 1960-і рр. Тропічна Африка в системі світових і регіональних міжнародних відносин 1970-х – початку 1980-х рр. Проголошення Сахарської Арабської Демократичної Республіки і проблема її міжнародного визнання, Ефіопсько-сомалійський конфлікт 1977 – 1978 рр. та його наслідки. Міжнародні аспекти процесу деколонізації Південної Родезії. Падіння режиму апартеїду в ПАР. Міжнародні відносини і зовнішня політика країн Африки у 1990-і рр. Проблема урегулювання регіональних конфліктів в Африці. Міжнародний аспект Заїрської (Конголезької) кризи другої половини 1990-х років. Африканська політика США Регіональна співпраця африканських держав.

Тема 9. Міжнародні відносини в Азії та АТР у другій половині ХХ ст.

Проблема повоєнного мирного урегулювання з Японією. Японія в системі міжнародних відносин азійсько-тихоокеанського регіону сер. 1950-х – 1970-х рр. Нормалізація японо-китайських стосунків. “Договір про мир і дружбу”. Відносини Японії з країнами АСЕАН. Стратегічне співробітництво Японії зі США. Японо-китайські відносини у 1980-ті – 1990-ті роки. Невирішені проблеми російсько-японських взаємовідносин. Тайванська проблема в системі азійсько-тихоокеанських міждержавних відносин. Корейська війна 1950 – 1953 рр. та її вплив на стан міжнародних відносин в азійсько-тихоокеанському регіоні. Радянсько-китайське протистояння в контексті регіональної безпеки другої половини ХХ ст. Індокитайський конфлікт: витоки, сутність, урегулювання. Асоціація Країн Південно-Східної Азії в регіональній системі міжнародних відносин.

Утвердження нових незалежних держав Південної і Південно-Східної Азії. Міжнародні відносини у Південній і Південно-Східній Азії в 1950-х – на початку 1960-х рр. міжнародне становище і зовнішня політика Туреччини та Ірану в другій половині 1940-х – 1980-ті рр. Бандунгська конференція. Рух неприєднання. Міжнародні відносини у Південно-Східній Азії в другій половині 1960-х - на початку 1980-х рр. Міжнародне становище і зовнішня політика Афганістану. Зовнішня політика Китайської Народної Республіки в кінці 1940-х – 1970-ті рр, Зовнішня політика країн Південно-Східної Азії у 1980-1990-і рр. Еволюція руху неприєднання у 1980-1990-ті рр. Особливості зовнішньої політики Австралії та Нової Зеландії,.

Розділ 2. Сучасні міжнародні відносини та світова політика. Постбіполярний світ.

Тема 10. Основні параметри сучасної системи міжнародних відносин. Європейська система міжнародних відносин на початку ХХІ ст.

Глобальні тенденції світової політики. Перехідний період від біполярної системи міжнародних відносин наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Європейська система міжнародних відносин: базові компоненти та динаміка розвитку. Організація безпеки та співробітництва в Європі. ЄС: процес розширення та новітні трансформаційні процеси. Брекзит 2016 р. – вихід Великої Британії з ЄС. НАТО у 1999 – 2018 рр. Рада Європи і розширення просторових рамок діяльності. Проблеми військової безпеки в Європі. Вплив економічної кризи 2008-2013 рр. на міжнародні відносини в Європі. Балканський регіон після розпаду СФРЮ. Загострення дискусій в ЄС з ключових питань міжнародних відносин.

Тема 11. Міжнародні відносини на пострадянському просторі

Основні параметри пострадянського простору. Феномен «нової Східної Європи». Економічно-соціальні характеристики пострадянського простору та інтеграційні процеси. Утворення та діяльність Співдружності незалежних держав (СНД). Особливості зовнішньополітичного вектору Естонії, Латвії,

Литви. Закавказький регіон у міжнародних відносинах. Євразійське економічне співтовариство та Митний союз. Проблеми безпеки та військово-політична взаємодія в регіоні. Організація договору про колективну безпеку. Поза регіональні актори (ЄС, США, Китай) на пострадянському просторі.

Тема 12. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці на початку XXI ст.

Загальна характеристика регіональних систем міжнародних відносин, Близькосхідний конфлікт. Революції в арабських країнах 2011 р. Зовнішньополітичні наслідки «Арабської весни». Громадянська війна в Сирії та її вплив на сучасні міжнародні відносини. Сучасна зовнішня політика Ірану. Посилення Туреччини та її регіональна політика у 2000-х рр. Ситуація в Афганістані. Становище держав Африки у сучасній системі міжнародних відносин, Економічне співтовариство країн Західної Африки. Африканська політика провідних західних держав. Політика КНР в Африці.

Тема 13. Міжнародні відносини в Азії та АТР на початку XXI ст.

Загальна характеристика регіональних систем міжнародних відносин в Азії та АТР, Зовнішня політика Індії на сучасному етапі. Проблема індійсько-пакистанських відносин. Зовнішня політика Пакистану. Фактор ядерного статусу Індії та Пакистану. Регіональна політика КНР. Основи зовнішньої політики держав Південної Азії. Проблеми безпеки в АТР. Корейський півострів в системі міжнародних відносин. Перша зустріч лідерів КНДР та Південної Кореї (2018). Сучасна зовнішня політика Японії. Діяльність АСЕАН. Прийняття Статуту АСЕАН (2007) Шанхайська організація співробітництва. Основні параметри зовнішньої політики Австралії та Нової Зеландії.

Тема 14. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин на початку XXI ст.

Зовнішньополітична доктрина США на сучасному етапі. Прагнення збереження світового лідерства. Зовнішня політика адміністрації Д. Буша-молодшого. Теракти 11 вересня 2001 р. в Нью-Йорку та їх міжнародні наслідки. "Нова стратегія безпеки США" 2002 р. Вторгнення США в Ірак. Експорт демократії («кольорові революції»). Вихід США з системи ПРО. Концепція американського світового лідерства в зовнішній політиці Б. Обама. Наміри та крах проведення політики «перезавантаження» у відносинах з Росією. Зміни іракського вектору зовнішньої політики США. Корегування зовнішньої політики адміністрацією Д. Трампа. Загострення американсько-китайських відносин. Сутність ситуації «взаємного гарантованого економічного знищення» у відносинах США та Китаю. Основи зовнішньої політики Канади. Міжамериканська система міжнародних відносин. Організація американських держав. Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА). Латинська Америка в системі сучасних міжнародних відносин.

Тема 15. Зовнішня політика України після проголошення незалежності

Правові засади зовнішньої політики незалежної України Закон України про національну безпеку 2003 р. Закон України про засади внутрішньої та зовнішньої політики України 2010 р. Українські національні інтереси та їх забезпечення у вітчизняній міжнародній діяльності. Відносини України та Російської Федерації періоду незалежності. Інтереси й стратегії України та Росії. Етапи українсько-російських відносин. Проблеми українсько-російських відносин та механізми їх подолання. Пріоритети діяльності України на пострадянському просторі. Інтереси України щодо країн пострадянського простору. Політика України щодо інтеграційних проектів на пострадянському просторі: СНД, ЄврАзЕС, Союзної держави Росії та Білорусі. ГУУАМ: мета, основні напрями і перспективи діяльності. Інтереси України в ГУУАМ. Українсько-американські відносини. Місце США та України у системі зовнішньополітичних пріоритетів одна одною. Етапи українсько-американських відносин. Проблеми українсько-американських відносин та механізми їх подолання. Європейський Союз та країни Західної Європи у зовнішній політиці України. Відносини України та ЄС. Політика ЄС стосовно України. Інтереси України щодо ЄС. Міжнародно-правова база та механізм співробітництва України та ЄС. Відносини України з країнами Західної Європи. Ключові інтереси України щодо країн Західної Європи. Відносини України з Німеччиною, Францією, Великобританією. Відносини України з Італією, Іспанією, Португалією, країнами Північної Європи.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	У тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Вступ. Міжнародні відносини та світова політика (1945 – 1990 – ті рр.).												
Тема 1. Вступ. Етапи та особливості міжнародних відносин у Давнину, Середні віки та Новий час	6	2	1			3						
Тема 2. Етапи та особливості міжнародних відносин в 1914-1945 рр.	6	2	1			3						
Тема 3. Формування біполярного світу. Перша фаза Холодної війни (друга половина	6	2	1			3						

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	У тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1940-х – 1960-ті роки).												
Тема 4. Міжнародні відносини та світова політика в роки «розрядки» та другої фази Холодної війни (1970-ті – 1991 рр).	6	2	1			3						
Тема 5. Процеси європейської інтеграції у другій половині ХХ ст.	6	2	1			3						
Тема 6. Система міжнародних відносин Центрально-Східної Європи у другій половині ХХ ст.	6	2	1			3						
Тема 7. Американська система міжнародних відносин у другій половині ХХ ст.	6	2	1			3						
Тема 8. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці у другій половині ХХ ст.	6	2	1			3						
Тема 9. Міжнародні відносини в Азії та АТР у другій половині ХХ ст.	6	2	1			3						
Разом за розділом 1	54	18	9			27						
Розділ 2. Сучасні міжнародні відносини та світова політика. Постбіполярний світ.												
Тема 10. Основні параметри сучасної системи міжнародних відносин.Європейська система міжнародних відносин на початку ХХІ ст.	6	2	1			3						
Тема 11. Міжнародні відносини на пострадянському просторі	6	2	1			3						

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	У тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 12. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці на початку ХХІ ст.	6	2	1			3						
Тема 13. Міжнародні відносини в Азії та АТР на початку ХХІ ст.	6	2	1			3						
Тема 14. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин на початку ХХІ ст.	6	2	1			3						
Тема 15. Зовнішня політика України після проголошення незалежності	6	2	1			3						
Разом за розділом 2	36	12	6			18						
Підготовка курсових робіт					30							
Усього годин	120	30	15		30	45						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ. Етапи та особливості міжнародних відносин у Давнину, Середні віки та Новий час. Тема 2. Етапи та особливості міжнародних відносин в 1914-1945 рр.	2
2	Тема 3. Формування біполярного світу. Перша фаза Холодної війни (друга половина 1940-х – 1960-ті роки). Тема 4. Міжнародні відносини та світова політика в роки «розрядки» та другої фази Холодної війни (1970-ті – 1991 рр).	2
3	Тема 5. Процеси європейської інтеграції у другій половині ХХ ст. Тема 6. Система міжнародних відносин Центрально-Східної Європи у другій половині ХХ ст.	2
4	Тема 7. Американська система міжнародних відносин у другій половині ХХ ст. Тема 8. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці у другій половині ХХ ст.	2
5	Тема 9. Міжнародні відносини в Азії та АТР у другій половині ХХ ст. Тема 10. Основні параметри сучасної системи міжнародних відносин.	2

	Європейська система міжнародних відносин на початку ХХІ ст.	
6	Тема 11. Міжнародні відносини на пострадянському просторі. Тема 12. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці на початку ХХІ ст.	2
7	Тема 13. Міжнародні відносини в Азії та АТР на початку ХХІ ст. Тема 14. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин на початку ХХІ ст.	2
8	Тема 15. Зовнішня політика України після проголошення незалежності	1
	Разом	15

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Етапи та особливості міжнародних відносин у Давнину, Середні віки та Новий час. Розширити лекційний матеріал інформацією про Середземноморську систему міждержавних відносин в VI ст. до н. е. – V ст. н. е.	3
2	Етапи та особливості міжнародних відносин в 1914-1945 рр. Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням протиріч західних держав щодо репараційного питання в 1919-1929 рр.	3
3	Формування біполярного світу. Перша фаза Холодної війни (друга половина 1940-х – 1960-ті роки). Проаналізувати дискусійні питання про фактори, що впливали на формування зовнішньополітичних доктрин СРСР та США після Другої світової війни.	3
4	Міжнародні відносини та світова політика в роки «розрядки» та другої фази Холодної війни (1970-ті – 1991 рр). Розширити лекційний матеріал інформацією про причини налагодження американо-радянського діалогу в середині 1980-х рр.	3
5	Процеси європейської інтеграції у другій половині ХХ ст. Проаналізувати наслідки створення і розвитку ЄАВТ для процесу подальшої західноєвропейської інтеграції	3
6	Система міжнародних відносин Центрально-Східної Європи у другій половині ХХ ст. Розширити лекційний матеріал інформацією про підпорядкування зовнішньої політики країн ЦСЄ радянському диктату.	3
7	Американська система міжнародних відносин у другій половині ХХ ст. Проаналізувати умови, процес підготовки і підписання статуту Організації американських держав.	3
8	Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці у другій половині ХХ ст. Проаналізувати, якими були причини та наслідки створення Ліги арабських держав.	3
9	Міжнародні відносини в Азії та АТР у другій половині ХХ ст. Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням зовнішньої політики Китайської Народної Республіки в кінці 1940-х – кінці 1970-х рр.	3

10	Основні параметри сучасної системи міжнародних відносин. Європейська система міжнародних відносин на початку XXI ст. Розширити лекційний матеріал інформацією про значення діяльності Організації безпеки та співробітництва в Європі.	3
11	Міжнародні відносини на пострадянському просторі. Проаналізувати діяльність позарегіональних акторів на пострадянському просторі (ЄС, США, КНР).	3
12	Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці на початку XXI ст. Лекційний матеріал доповнити інформацією про африканську політику КНР.	3
13	Міжнародні відносини в Азії та АТР на початку XXI ст. Розширити лекційний матеріал інформацією про основні параметри зовнішньої політики Австралії та Нової Зеландії	3
14	Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин на початку XXI ст. Лекційний матеріал доповнити інформацією про латиноамериканський вектор зовнішньої політики адміністрації Д. Трампа	3
15	Зовнішня політика України після проголошення незалежності. Проаналізувати сучасну міжнародно-правову базу та механізм співробітництва України та ЄС	3
	Підготовка курсових робіт	30
	Разом	75

6. Індивідуальні завдання

Написання студентами курсових робіт (разом -30 год.)

У курсовій роботі студент має показати:

- знання і правильне розуміння закономірностей та процесів розвитку міжнародних відносин XX – початку XXI ст.;
- вміння працювати з інформаційними джерелами, користуватись законодавчим та аналітичним матеріалом, викладати свою точку зору на проблемні питання та робити обґрунтовані висновки;
- здатність використовувати здобуті теоретичні знання у процесі аналізу та узагальнення матеріалу, застосовувати сучасну методику дослідження з використанням таблиць, графіків, схем, діаграм.

У курсовій роботі студент повинен глибоко і всебічно розкрити зміст обраної теми, показати розуміння процесів у системі міжнародних відносин, закономірностей визначення зовнішньополітичних доктрин окремих держав та практичної реалізації зовнішньої політики. Особливу увагу слід приділити дискусійним питанням теорії і практики міжнародних відносин. Якщо в літературі відсутня єдина точка зору з питань, які досліджуються, слід навести думки кількох авторів, дати їх критичну оцінку та висловити свої міркування з даних питань. Це допоможе більш глибокому засвоєнню

матеріалу.

7. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Міжнародні відносини та світова політика» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий та тестовий.

Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на проблемних лекціях, у формі тестування, тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення модульної оцінки, при проведенні іспиту і враховуються при визначенні підсумкової екзаменаційної оцінки з дисципліни.

Засвоєння тем (поточний контроль) контролюється на підсумкових заняттях та/або виконанням індивідуальної роботи

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

- тестові завдання;
- виконання творчих завдань;
- виконання індивідуальної роботи.

8. Критерії оцінювання

Поточний контроль є складовою системи організації навчального процесу. Завданням поточного контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час засвоєння окремого розділу дисципліни. Розділ – це логічно завершена частина теоретичного та практичного навчального матеріалу з навчальної дисципліни. Кожен окремий розділ включає завдання для самостійної роботи, письмові контрольні роботи тощо. Оцінка за розділ – це сума балів, отриманих студентом за виконання всіх видів робіт, передбачених цим розділом.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять, підсумкового контролю за підсумками вивчення розділу. Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на підсумкових заняттях.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни «Міжнародні відносини та світова політика».

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення іспиту в 6 семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума модульних оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів модульних і підсумкового семестрового контролю складає 100.

9. Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрового екзамену.

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання							Екзамен	Сума
Розділ 1		Розділ 2		Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Резом		
T1-4	T5-9	T10-12	T13-15	-	Курсова робота			
10	10	10	10		20	60	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Бадах Ю. Г. "Холодна війна" та її виміри (1946-1991) / Ю. Г. Бадах. К.: КНТЕУ, 2009. – 456 с.
2. Быков О. Н. Международные отношения: Трансформация глобальной структуры / О. Н. Быков. М.: Наука, 2003. 573 с.
2. Ваисс М. Международные отношения после 1945 года / М. Ваисс. М.: Издательский дом «Городец», 2005. 336 с.
3. Врублевський В. Український шлях. Начерки: геополітичне становище України та її національні інтереси. / В. Врублевський, В. Хорошковський. - К. : Демократична Україна, 1997. - 426 с.

4. Джонсон П. Современность. Мир с двадцатых по девяностые годы: в 2-х т. / П. Джонсон; пер. с англ. В. Атанасов, Д. Матев. – М.: Анубис, 1995.
5. Зінченко А. Л. Історія дипломатії: від давнини до Нового часу / А. Л. Зінченко. К.: Проза, 2005. 560 с.
6. Зленко А. Дипломатия и политика: Украина в процессе динамичных геополитических перемен / А. Зленко. Х.: Фолио, 2004. 559 с.
7. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991-2003) / С. В. Віднянський [та ін.]; НАН України, Інститут історії України. К.: Генеза, 2004. 616 с.
8. Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. Посіб / О. П. Іваницька. К.:Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.
9. Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 632 с.
10. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І.Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.
11. Кальвокоресси П. Мировая политика после 1945 года: В 2-х кн. / П. Кальвокоресси. М.: Междунар. отношения, 2000. 464 с.
12. Коппель О.А. Міжнародні відносини ХХ століття / О.А. Коппель. О.С. Пархомчук. К.: Школяр, 1999. 255 с.
13. Коппель О.А. Міжнародні системи. Світова політика / О.А. Коппель. О.С. Пархомчук. К.: ФАДА, ЛТД. 2001. 224 с.
14. Кучменко Е. М. Історія міжнародних відносин першої половини ХХ ст. : у 2 ч. / Е. М. Кучменко. К. : ІПК ДСЗУ, 2007. Ч. 1. 369 с.; Ч. 2. 386 с.
15. Коппель О. А. Міжнародні системи. Світова політика / О. А. Коппель., О. С. Пархомчук. К.: ФАДА ЛТД, 2001. 224 с.
16. Кучик О. С. Зовнішня політика України: навчальний посібник / О. С. Кучик, О. А. Заяць. К.: Знання, 2010. 334 с.
17. Мальський М. З. Теорія міжнародних відносин / М. З.Мальський, М. М. Мацях. К.: Знання, 2007. 461 с.
18. Мартиненко А. К. Міжнародні відносини 1945-1975 років: навчальний посібник / А. К. Мартиненко, Б. А. Мартиненко. К.: Ліра-К, 2007. 366 с.
19. Мировая политика: Учеб. пособ. / Под ред. С. В. Картунова. М.: ГУ–ВШЭ, 2007. 556 с.
20. Мировая политика и международные отношения: Учеб. пособ. / Под ред. С. А. Ланцова, В. А. Ачкасова. СПб.: Питер, 2008. 448 с.
21. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–1970-ті роки): Підруч. / В. А. Манжола, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. К.: Либідь, 1999. 558 с.
22. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000-ні роки): Підруч. / В. А. Манжола, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. К.: Либідь, 2001. 622 с.

23. Міжнародні відносини і зовнішня політика / Л. Ф. Гайдуков, В. Г. Кремень, Л. В. Губерський [та ін]. К.: Либідь, 2001. 265 с.
24. Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжолі. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.
25. Наринский М. М. История международных отношений, 1954-1975: Учеб. пособ. / М. М. Наринский. М.: РОССПЭН, 2004. 263 с.
26. Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки: Навч. Посіб / С. В. Пронь. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. 140 с.
27. Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648-1918): Підручник / І. А. Хижняк. К.: Персонал, 2009. 224 с.
28. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.

Допоміжна література

29. Арон Р. Мир і війна між націями / Р. Арон. К.: Юніверс, 2000. 450 с.
30. Бабурин С. Н. Мир империй: Территория государства и мировой порядок / С. Н. Бабурин. СПб.: Изд-во Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2005. 769 с.
31. Басовская Н. И. Столетняя война : леопард против лилии / Н.И. Басовская. М.: Астрель; АСТ, 2003. 428 с.
32. Брандедж Д. Крестовые походы. Священные войны Средневековья / Д. Брандедж. М.: ЗАО «Центрполиграф», 2011. 320 с.
33. Барышников Д. Н. Конфликты и мировая политика / Д. Н. Барышников. М.: АСТ, 2008. 384 с.
34. Бебик В. М. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика / В. М. Бебик, С. О. Шергін, Л. О. Дегтерьова. К.: Університет «Україна», 2006. 208 с.
35. Буданова В.П. Варварский мир эпохи великого переселения народов / В.П. Буданова. М.: Наука, 2000. 540 с.
36. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи / З. Бжезінський. Львів: Лілея-НВ, 2000. 236 с.
37. Бжезінський З. Вибір: світове панування чи світове лідерство / З. Бжезінський К.: Вид. Дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 203 с.
38. Брусиловська О. І. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н. е. – сер. XVII ст. н. е.): навч.-метод. посіб. / О. І. Брусиловська, І. М. Коваль. Одеса: Одеськ. нац. ун-т імені І. І. Мечникова, 2013. 188 с.
39. Валента И. Советское вторжение в Чехословакию 1968 г. / Предисловие А.Дубчека. Перевод с английского. М. Прогресс. 1991. 320с.
40. Веджвуд С. В. Тридцатилетняя война / С. В. Веджвуд. М.: АСТ, 2013. 576 с.

41. Газін В.П. Економіка та зовнішня політика Веймарської республіки (1925-1933 рр.): Східноєвропейські аспекти / В.П. Газін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільськ. держ. пед. ун-т, 1999. 152 с.
42. Гиренко Ю. Сталин – Тито / Ю. Гиренко. - М.: Политиздат, 1991. 449 с..
43. Гончарук А. Доки не стерлася добра пам'ять... Україна – Китай: нереалізовані можливості та невтрачені перспективи // Політика і час. 1999. № 2.
44. Горохов В. Н. История международных отношений. 1918-1939: Курс лекций / В. Н. Горохов. М. : Изд-во МГУ, 2004. 287 с.
45. Добрынин А.Ф. Сугубо доверительно. Посол в Вашингтоне при шести президентах США (1962-1986 гг.). М.: Автор, 1996. 688 с.
46. Документи та матеріали з історії міжнародних відносин періоду холодної війни ; [уклад. О. І. Сич, А. В. Мінаєв]. Чернівці : Рута, 2008. 47 с.
47. Донеллі Д. Права людини у міжнародній політиці / Д. Донеллі. Л.: Кальварія, 2004. 280 с.
48. Дюррозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Ж.-Б. Дюррозель. К.: Основи, 1995. 903 с.
49. Ивонина Л. И. Дипломатия Тридцатилетней войны / Л. И. Ивонина, А. Ю. Прокопьев А. Ю. Смоленск, 1996. 230 с.
50. История международных отношений: Учеб. пособ. / Колл. авт.; под ред. Г. В. Каменской, О. А. Колобова, Э. Г. Соловьева. М.: Логос, 2007. 712 с.
51. История международных отношений и внешней политики СССР : 1917-1987 : в 3 т. М. : Международные отношения, 1986 .
52. Історія західних та південних слов'ян: ХХ століття /Є.П.Пугач, С.Ю.Страшнюк, Р.М.Постоловський та ін. Х.: Око, 1998. 464 с.
53. Історія сучасного світу : соціально-політична історія. XV- початку ХХІ століть : навч. посіб. / [Ю. А. Горбань, Б. І. Білик, М. М. Карабанов [та ін.] ; за ред. Ю. А. Горбаня. 4-те вид., переробл. і допов. К. : Знання, 2012. 438 с.
54. Капитонова Н.К. Приоритеты внешней политики Великобритании (1990-1997) / Н.К. Капитонова. М.: РОССПЭН, 1999. 143 с.
55. Киссинджер Г. Дипломатия / Г. Киссинджер. М.: Ладомир, 1997. 848 с.
56. Клаузевиц К. О войне / К. Клаузевиц. М.: Эксмо, 2007. 862 с.
57. Копійка В.В. Європейський Союз: Історія і засади функціонування: Навч. посіб. 2-ге вид., виправ. і доп. / Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. К., 2012. 759 с.
58. Кривонос Р. А. Німеччина у структурі європейської співпраці / Р.А. Кривонос. К.: КНЕУ, 2004. 165 с.
59. Крушинський В. Ю. Британська Європа чи Європейська Британія: Велика Британія в європейських інтеграційних процесах / В. Ю. Крушинський. К.: ВПЦ «Київській ун-т», 2003. 214 с.

60. Крушинський В. Ю. Міжнародні відносини та світова політика. 1945-1980. Дати. Події. Факти: Навч. Посібник / В. Ю. Крушинський, В. А. Манжола. К.: Либідь, 2007. 192 с.
61. Лебедева М. М. Мировая политика: Учебник / М. М. Лебедева. – М.: Аспект Пресс, 2006. 356 с.
62. Лебек Э. Тайная история дипломатии Ватикана / Э. Лебек. М.: Рипол Классик, 2004. 304 с.
63. Лиман С.И. Идеи в латах: Запад или Восток? Средневековье в оценках медиевистов Украины (1804 - первая половина 1880-х гг.) / С.И. Лиман. Х.: ХГАК, 2009. 688 с.
64. Лиман С. И. Крестоносцы и Византия : железом по мрамору. История противостояния и её отражение в творчестве В. К. Надлера / С.И.Лиман // Византийская мозаика. Х., 2017. Вып. 5. С. 99-132.
65. Лотоцький С. Україна в світовому геополітичному просторі / С. Лотоцький, С.Трохимчук. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2002. 192 с.
66. Малик Я. Й. Організація Північноатлантичного Договору: зміст і характер діяльності: навчальний посібник / Я. Й. Малик, Ю. М. Мороз. Львів: ПАІС, 2006. 90 с.
67. Мальков В. Л. Путь к имперству: Америка в первой половине XX в. / В. Л. Мальков. М. : Наука, 2004. 604 с.
68. Межгосударственные отношения и дипломатия в античности / Колл. Монография. Казань: Мастер Лайн, 2000. 354 с.
69. Мартинов А. Ю. Об'єднання Німеччини: від "Боннської" до "Берлінської" республіки (1990-2005 рр.) / А. Ю. Мартинов. К. : Ін-т історії України НАНУ, 2006. 416 с.
70. Машевський О. П. Проблема Чорноморських проток у міжнародних відносинах (1870 – початок 1920-х рр.) / О. П. Машевський. К. : Аквілон-Плюс, 2010. 791 с.
71. Мировая политика: теория, методология, прикладной анализ / Отв. ред. А. А. Кокошин, А.Д. Богатуров. М.: Эдиториал УРСС, 2004. 432 с.
72. Мировая политика и международные отношения в 1990-е годы: взгляды американских и французских исследователей / ред. М. М. Лебедева, П. А. Цыганкова. М.: Московский общественный научный фонд, 2001. 172 с.
73. Міжнародні відносини та світова політика : Навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» спеціалізації «Міжнародні відносини та регіональні студії» / «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»; укладачі: Лиман С. І., Шамраєва В. М. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 47 с.
74. Міжнародні інтеграційні процеси сучасності / Філіпенко А.С., Будкін В.С., Дудченко М.А. та ін. К.: Знання України, 2004. 304 с.
75. Орлова Т. В. Сучасна політична історія країн світу: навч. посіб. для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗ / Орлова Т.В. К., 2013. 677 с.

76. Павлюк В.В. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1918-1945) : підручник для студентів / В. В. Павлюк. Львів: ЛА «Піраміда», 2010. 284 с.
77. Панарин А. С. Стратегическая нестабильность в XXI веке / А. С. . Панарин. – М.: Эксмо; Алгоритм, 2004. – 636 с.
78. Перепелиця Г. М. Асиметрія міжнародних відносин / Г. М. Перепелиця, О. В. Заремба, Пол Д'аньєрі [та ін]; за ред. Г. М. Перепелиці, О. М. Субтельного. К.: Видавничий дім «Стилос», 2005. 555 с.
79. Подалаяк Н. Могутня Ганза. Комерційний простір, міське життя і дипломатія XII – XVII століть / Н. Подалаяк. К.: Темпора, 2009. 360 с.
80. Політична географія і геополітика: Навч. посіб. / За ред. Б. П. Яценка. К.: Либідь, 2007. 256 с.
81. Постоловський Р.М. Встановлення тоталітарних режимів у країнах Центральної та Південно-Східної Європи (1944–1953): Хрестоматія для студентів історичних факультетів вищих навчальних закладів України / Р.М. Постоловський, Є.П. Пугач, С.Ю. Страшнюк. Харків: Бізнес інформ, 2000. 470 с.
82. Пронь С. В. США та Японія в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні (50-90-ті роки ХХ ст.) / С. В. Пронь. Миколаїв: Вид-во МДГУ, 2003. 244 с.
83. Ревякин А. В. История международных отношений в Новое время: Учеб. пособ. М.: РОССПЭН, 2004. 262 с.
84. Романова Е.В. Путь к войне: развитие англо-германского конфликта, 1898-1914 гг. М.: МАКС Пресс, 2008. 328 с.
85. Системная история международных отношений в 2-х т. / Под ред. А. Д. Богатурова. Т. 1. События 1918-1945 гг. М.: Культурная революция, 2006. 480 с.
86. Системная история международных отношений в 2-х т. / Под ред. А. Д. Богатурова. Т. 2. События 1945-2003 гг. М.: Культурная революция, 2006. 720 с.
87. Современные глобальные проблемы мировой политики / Кулагин В. М., Лебедева М. М., Барабанов О. Н. и др. М.: Аспект Пресс, 2009. 256 с.
88. Стігліц Дж. Глобалізація та її тягар / Дж. Стігліц. К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2003. 362 с.
89. Сучасна історія зарубіжних країн.: Програма та навчально-методичні матеріали до курсу / Укладачі: Лиман С. І., Тортіка М. В. Х.: ХДАК, 2013. 68 с.
90. США і світ ХХІ століття : монографія / Пахомов Ю.М., Коваль І. М., Шергін С.О. та інші. – К.: Центр вільної преси, 2013. -620 с.
91. Україна і світ: прагнення змін / М. Антонович, Н. Висоцька, С.Курбатов [та ін.]. К.: Дух і літера, 2010. 448 с.
92. Українська дипломатична енциклопедія: У. 2х т. / Редкол.: Л.В. Губерський (голова) та ін. К.: Знання України, 2004. Т.1. 760 с., Т. 2. 812 с.
93. Фалин В. М. Второй фронт: Антигитлеровская коалиция. Конфликт интересов / В. М. Фалин. М. : Центрполиграф, 2000. 574 с.

94. Холліс М. Пояснення і розуміння міжнародних відносин / М. Холліс, С. Сміт. Х.: Видавнича група "РА-Каравела", 2002. 216 с.
95. Цветков Г.М. Міжнародні відносини й зовнішня політика в 1917-1945рр.: Навч. посіб. / Г. М. Цветков. К.: Либідь, 1997. 232 с.
96. Цимбалистий В. Ф. Теорія міжнародних відносин : Навч. посіб / В. Ф. . Цимбалистий. Львів: Новий Світ- 2000, 2009. 360 с.
97. Цыганков П. А. Теория международных отношений: Учеб. Пособие / П. А. Цыганков. М.: Гардарики, 2003. 590 с.
98. Шамраєва В. М. Спільна міграційна політика ЄС в контексті євроінтеграційних устремлінь України / В. М. Шамраєва // Актуальні проблеми державного управління. - 2009. - № 2. - С. 305-312.
99. Шамраєва В. М. Основи зовнішньополітичної концепції президента Б. Обама / В. М. Шамраєва // Теорія та практика державного управління.— 2012.—Вип 2 (37). С. 407-414.
100. Шепелєв М. Теорія міжнародних відносин: Підручник / М. Шепелєв. К.: Вища шк., 2004. 622 с.
101. Щербак Ю. Україна: виклик і вибір: перспективи України в глобалізованому світі ХХІ століття / Ю. Щербак. К.: Дух і Літера, 2003. 578 с.
102. Юрошевич Д., Казаков В. Югославський конфлікт: зіткнення цивілізацій // Політологічні читання. - .1994. - № 4.
103. Яковенко Н.Л. Велика Британія в сучасній системі міжнародних відносин: заявка на європейське лідерство / Н.Л. Яковенко. К.: Науковий світ, 2003. 227 с.
104. Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / Colin S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p.
105. Wilkinson P. International Relations: A Very Short Introduction / Paul Wilkinson. Oxford: Oxford University Press, 2007. 144 p.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

- 1.Брусиловська О. І. , Коваль І. М. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н. е. – сер. XVII ст. н. е.): навч.-метод. посіб. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uk.x-pdf.ru/5istoriya/1563434-1-oi-brusilovska-im-koval-istoriya-mizhnarodnih-vidnosin-ser-iii-tis-ser-xvii-ne-navchalno-metodichniy-posibnik-dl.php>
2. Бадах Ю. Г. “Холодна війна” та її виміри (1946-1991) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://libtomcat.knteu.kiev.ua/library/TopicDescription?...id...>
3. Білошицький С. Є. ООН у системі глобального управління: перспективи реформування і демократизації [Електронний ресурс] . —

- Режим доступу:
http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2010_30/Gileya30/P15_doc.pdf
4. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dontsovnyc.com.ua/wp-content/.../03/Bjezinski.Velyka-shahivnytsia.pdf
 5. Історія сучасного світу : соціально-політична історія. XV- початку ХХІ століть : навч. посіб. / [Ю. А. Горбань, Б. І. Білик, М. М. Карабанов [та ін.] ; за ред. Ю. А. Горбаня. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.udpu.org.ua/library.../6istorichninauki.pdf>
 6. Крушинський В. Ю., Манжола В. А. Міжнародні відносини та світова політика. 1945-1980. Дати. Події. Факти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/1095133/>
 7. Павлюк В.В. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1918-1945) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lib.ua.edu.ua/.../history/Павлюк%20Новітня%20історія%20країн%20Західно>
 8. Устав Организации Объединенных наций [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.un.org/ru/documents/charter/>
 9. Шамраєва В. Становлення відносин між Україною та ЄС (перша половина 1990-х років)[Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Apdu_O/2009_1 ...](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Apdu_O/2009_1...)
 10. Шамраєва В. М. Спільна міграційна політика ЄС в контексті євроінтеграційних устремлінь України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2009_2_40